

УДК 37.013.73

Сватко Ю. І.

КАРТИНА СВІТУ І ОСВІТА СВІТУ: КОМЕНТАР ДО ПРОГРАМНОГО ДОКУМЕНТА ЮНЕСКО «ВЕЛИКА ПРОГРАМА І – ОСВІТА» НА 2012–2013 рр.

У статті на підставі аналізу онтології ліберального Світу Людини та його кризових складових визначено сучасну перехідну «картину світу», відповідну їй модель освіти, засади альтернативної освітньої політики, з огляду на що дається авторська оцінка освітніх пріоритетів ЮНЕСКО на 2012–2013 рр.

Ключові слова: ООН, ЮНЕСКО, ліберальний, Світ Людини, людська особистість, криза, ідентичність, стабільність, глобалізований, мігрант, органічність, права людини, людина-кіборг, світський, ігровий, безвідповідальність, проект, пошуковий, віртуальний, майбутнє, сталий розвиток, антропний принцип, імідж, екологічний, приватність, тривіалізація, мережевий, креативний клас, публічність, обиватель, цілісність, фрагментарне знання, міжпредметний, прикладний, корисне, ринок знання, суспільства знання, компетентність, освіта, віра, етика, конвенційний, зручний, цінність, функціоналізм, менеджмент, правда, статистика, самовільність, послуги, свобода, історія, анархія, ентропія, щастя, поп-культура, успіх, продажний, формат, рейтинг, ренкінг, мода, кар'єра, розуміння, плюралізм, цензура, технологічний, свобода слова, діалог, комунікація, довіра, «холодна війна», конфлікт, боротьба.

Преамбула

25 жовтня – 10 листопада 2011 р. у Парижі відбулася чергова, 36-та сесія Генеральної конференції ЮНЕСКО. Порядком денним сесії було передбачено обговорення широкого кола проблем, пов'язаних із подальшим розвитком міжнародного співробітництва в галузі освіти, науки, культури, інформації та комунікації, а також питань реалізації Середньострокової стратегії ЮНЕСКО 2008–2013 рр. (документ 34 С/4), підготовки нової Середньострокової стратегії 2014–2019 рр. та ухвалення Програми і бюджету Організації на 2012–2013 рр. (35 С/5). Крім того, під час Генеральної конференції відбулися галузеві засідання, що забезпечили роботу профільних комісій із питань освіти, природничих та соціально-гуманітарних наук, культури, інформації та комунікації.

Традиційно у роботі форуму взяла участь офіційна делегація України, до складу якої було включено і автора статті. Незважаючи на дещо скандальний відтінок сесії через відоме голосуванням з «палестинського питання» [51, с. 99]¹,

¹ На підтримку Палестини віддали свої голоси 107 держав. 14 держав висловилися проти, в тому числі Ізраїль, США, Кана-

да, Німеччина, Австралія, Чехія і Швеція, що спричинило серйозні проблеми з наповненням бюджету ЮНЕСКО на поточну дворічку. Нарешті, 52 держави (у тому числі Велика Британія) взагалі утрималися від голосування.

Можна по-різному ставитися до цих дороговказів, трактуючи їх як відображення загальної позиції Організації (1), компромісних домовленостей держав-членів у пошуку консенсусних рішень (2), своєрідного бачення англосаксонською частиною Секретаріату магістральних шляхів розвитку освіти, науки і культури (3), ангажованої стереотипами Світу Людини³ думки експертної громади (4) або випадковій «ігри розуму» (5). Але видається, що згадані програми насамперед пов'язані з певними онтологічними

да, Німеччина, Австралія, Чехія і Швеція, що спричинило серйозні проблеми з наповненням бюджету ЮНЕСКО на поточну дворічку. Нарешті, 52 держави (у тому числі Велика Британія) взагалі утрималися від голосування.

² За основними напрямками діяльності ЮНЕСКО.

³ Див. спеціальні дослідження автора щодо цієї глобально наявної з ХХ ст. моделі світооблаштування, здійснені ним на тлі культурно-історичного моделювання (прото)європейського світу від античності до сьогодення: [26; 27, с. 4–20; 28, с. 117–133; 52, part II, p. 320–327; 31, с. 7–13; 33, с. 74–81; 34, с. 3–8; 35, с. 8–68; 38, с. 71–85; 40; 41, с. 76–89; 42, с. 3–12; 43, с. 3–9; 44, с. 111–132; 53, p. 3–21; 54, p. 65–70].

засадами сучасного світу, без розуміння яких важко оцінити запропонований ЮНЕСКО концептуальний *soft*.

Тому надалі я зупинюся на деяких наслідках реалізації засадничих принципів Світу Людини і на тому, як вони «працюють» у сфері знання, аби принаймні одна з ухвалених державами-членами ЮНЕСКО великих програм, ВП I – Освіта [11, т. 2, с. 19–71], постала в адекватному концептуальному вимірі.

I. Світ Людини: на шляху до зміни «картинки»

За сучасною картиною світу, в основі якого лежить глобальна ідея облаштування життєвого простору під орудою *людської особистості* [45, с. 3], завжди крилася лише на перший погляд дивна закономірність, яка давно вже перетворилася на «секрет Полішинеля»: всі європейські балачки щодо «свободи і достоїнства людини» обов'язково завершуються так званим «убивством бога».

«Убивством», але заради чого? Задля власноручного облаштування оманного «царства божого» на землі – в усій його інобуттєвій спокусі ¹ [32, с. 9].

Взагалі-то це європейське «розчаклування» священного, або трансцендентних засад життя, починається ще з ренесансно-новочасних гуманістичних студій [30, с. 189–212; 36, с. 393–394; 39, с. 168–170]. Проте лише сьогодні воно остаточно зреклося езопової мови, аби на повний голос заявити про ліберальний ² «кінець останніх утопій» і «радикальне од-чарування» поцейбіччя, коли «священне втілилось у самому людстві» ³ [47]. Тож тепер людська особистість прагне абсолютизуватись у самому осерді світу – як його справжній центр, межа, міра й мета. Точніше лише *конвенційно* визначений (*умовний*) центр, *очікувана*, проте *не підтверджена* межа і *заявлена*, але цілком *відносна* міра й мета.

Це і є нинішній Світ Людини, основні «топоси» мають такий вигляд [40, с. 235–238]: 1) умовна ⁴, кінцева й автономна, власне – ліберальна

¹ Тобто в його зовнішньо-тілесному *resp.* колективістськи-виробничому вимірі (світовий *соціалізм*), з огляду на його внутрішньо-розумний *resp.* індивідуалістично-споживацький бік (світовий *капіталізм*) або в їхньому обопільному синтезі (пор. світовий *фашизм*) [13, с. 391; 45, с. 4].

² Термін «ліберальний» використано у філософському сенсі – з огляду на онтологічні засади життя, що виключають існування трансцендентного виміру світу, визнаючи лише інобуттєве йому поцейбіччя [35, с. 13; 40, с. 237], де Абсолют *звужується* до людської *ідеї* Абсолюту [14, с. 491].

³ Пор.: «Людина стала альфою й омегою свого існування, і трансценденції минулого, як-от Космос і Бог... Батьківщина й Революція, багатьом видаються позірними... Дехто... продовжує вірити... а для всіх інших за смертю не стоїть ані причини, ані смислу, ані загробного світу» [55, р. 27].

⁴ На тлі принципово безумовної (інакше – Абсолютної) Особи – християнського Бога.

людська особистість (= центр і внутрішні кордони Світу Людини); 2) права людини й основні свободи для всіх (= раціоналізовані зовнішні кордони світу Людини); 3) життєвий світ людської особистості (= критерій значущості всіх можливих фактів у Світі Людини); 4) власний життєвий досвід людської особистості (= засадничий принцип оцінки у Світі Людини); 5) науково-експериментальне знання (= спосіб розумно-функціонального осягання Світу Людини); 6) розсудкова мораль і технізований професіоналізм (= спосіб розумно-інструментального керування Світом Людини); 7) прозора статистика і зрозумілі конвенції сьогодення (= спосіб істиннісної верифікації у Світі Людини); 8) соціальна історія (= по-справжньому людський світ); 9) культура (= виразна міфологія Світу Людини); 10) культурна комунікація (= зразковий спосіб буття у Світі Людини); 11) культура миру (= цільова причина *resp. causa finalis* Світу Людини).

Таким чином, у світлі наведених «загальних місць» (нео)ліберальний Світ Людини постає 1) світом 2) автономної 3) людської 4) особистості, яка 5) комунікативно 6) стверджується у 7) власних 8) правах як справжній 9) творець 10) історії через 11) «правильні» апеляції до 12) культури ⁵ задля збереження 13) миру. При цьому ідеальною для нього моделлю **СПІЛКУВАННЯ** є саме 1) людське 2) буття, ідентифіковане, натомість, як 3) мирне 4) взаєморозуміння в 5) культурі.

Якими ж є ризики і виклики такого спілкування для Світу Людини і його «сусідів»? Надалі я стисло прокоментую кілька ключових «кризових» позицій ⁶.

1. Криза ідентичності, або «стадність» ліберальної людської особистості: глобалізований світ мігрантів-анонімів. Умовність ліберальної людської особистості призводить до кризи її ідентичності, прямими наслідками якої є:

- 1) втрата *свободи* як уособленої розумом незалежної «межі самовизначення»;
- 2) перетворення ліберального Світу Людини ⁷ на позбавлений справжньої свободи та внутрішньої єдності (= фіктивний) *глобалізований* «світ без кордонів»;
- 3) зведення смислової єдності глобалізованого світу на його окремі неідентифіковані (*анонімні*) економічні, політико-правові, ширше – культурні ознаки;
- 4) ставка на компромісну / силову конвенційність «зовнішніх», лише емпіричних (= несуттєвих, тобто саме фіктивних) визначень;

⁵ Комунікація у просторі культури – специфічна ознака Світу Людини, де об'єктом для людини є не Бог, природа, держава чи суспільство, а інша людина, «Інший» – саме як «культурний факт».

⁶ Сподіваюся, розширена версія філософської частини цієї розвідки побачить світ окремо.

⁷ Образу і подоби знебоженого Всесвіту «без краю» у Хокінга [48, с. 182].

- 5) потреба в «іншому» й узагалі «чужому» як єдиній дівій для Світу Людини, проте не тождній йому за жодних умов зовнішній «межі автентичності»;
- 6) ставка на зовнішньо-примусовий діалог «за правилами» – зі зміною ролей (міграцією) і приховуванням авторства, якого насправді нема;
- 7) накопичення нівельованих практик життя, непозбутніх економічних і політико-правових стереотипів, культурних кордонів і комунікативних заборон;
- 8) перетворення пожилців Світу Людини на «надсоціальних мавп», «головна еволюційна стратегія» яких – «стадність» [50, с. 43];
- 9) перетворення гуманізму як ідеї фундаментальної уваги й поваги до людської особистості на «пустий» термін, або термін із нульовим денотатом.

2. Криза органічності, або дрібність прав механістичної людини-кіборга: світський світ ігрової безвідповідальності за власні кінцеві цілі. Права людини, з одного боку, закріплюють ліберальні позиції людської особистості – й тим провокують секуляризацію людського життя, отже, розвиток світського громадянського суспільства і держави ¹. З іншого боку, за відсутності самої людини в її об'єктивному самовизначенні на тлі абсолютної Міри, отже, «зняття» вихідного права людини бути людиною ², вони обертаються правами лише окремих моментів людськості. Наслідками цієї кризи органічності є:

- 1) перетворення від початку цілісної людини на «редукованого» [3, с. 141] – «економічного», «політичного», «правового», «культурного» *etc.* – суб'єкта ³;
- 2) безвідповідальність цього суб'єкта через зроджений його забаганками та умовними схемами життя ⁴ релятивізм, а також довільність норм і понять ⁵;
- 3) отожднення такого ліберально-демократичного суб'єкта з природним механізмом у світі ігрової персонажності [1, с. 32], операціональних підмін ⁶ і технічно «просунутих» гаджетів.

¹ Пор.: «...права людини невід'ємні... від прищестя світського суспільства» [47].

² Аж до справжнього атеїзму, отже – моління на світову смерть як кінцеву мету існування.

³ Пор. [18] і [19], які разом із [2] утворюють «Міжнародний білль про права».

⁴ Пор. у Декарта: «Моїм другим правилом було... з не меншою наполегливістю дотримуватися навіть найсумнівніших (?!) – Ю. С.) гадок, якщо я визнаю їх за правильні» [5, с. 263].

⁵ Пор.: «...нема нічого розпутного у світі, бо нема вчинків... які в минулому в якихось землях не були б у шані... наявність розпусти з географічної точки зору стає безглуздяма...» [16, с. 99].

⁶ Від генетично модифікованих продуктів до штучних людських органів чи природних заповідників, де тварини і рослини фактично урівнюються в правах із віртуалізованою людиною-кіборгом.

3. Криза сучасності: проектно-пошуковий віртуальний світ майбутнього як потенційно-безкінечного, або безглуздо-безцільного, розвитку. Життєвий світ людини – це весь домірний людині світ. Звідси – три пріоритетні принципи світооблаштування: 1) антропний (насамперед у його «сильній» і «слабкій» формах); 2) екологічний (= відтворення світу як довкілля в людських кордонах); 3) принцип сталого розвитку (= «гарантоване відтворення» довкілля ⁷).

За деідентифікації людини тут виникає криза сучасності, що зумовлює:

- 1) ставку не на деонтологізовану ⁸ сучасність, а на майбутнє [45] ⁹;
- 2) перетворення суду над минулим і прогнозування майбутнього на дві основні інтенції Світу Людини;
- 3) віртуалізацію Світу Людини ¹⁰ – як обґрунтованого лише власною плінністю поза трансцендентної смислової необхідності, тож цілком випадкового у своїй «нуль-визначеності», сирітськи зіщуленого до самого себе;
- 4) смислову примітивізацію ¹¹ та операціональний функціоналізм ¹²;
- 5) розмивання звичних структур життя й досвіду повсякденності;
- 6) запит на пошукачів, які працюють з майбутнім у «проектах» ¹³;
- 7) «відкладену» відповідальність лише за сам проект як конвенційно-схематичну складову світу, а не за його субстанційне, змістовне втілення;
- 8) субстанційну відмінність наявних світових практик життя та функціональну аналогічність наявних світових технік «проектного» управління ним;
- 9) елітарне «старшинування» тих, хто проектує, встановлює, контролює нормативні «правила гри», і потерпання «виконавців» від лукавства еліт;
- 10) ставку на проблематизовані майбутнім соціальні типи компетентності ¹⁴.

⁷ Де майбутнє покоління не тільки має існувати (= «тут-буття» – у термінах Г. Йонаса), а й повинно отримати принаймні не гірші умови існування (= «так-буття») [8, с. 69–70].

⁸ Саме через втрату «прив'язки до вічності».

⁹ Ця ситуація прямо пов'язана з «утратою» Бога: лише Абсолют як «вічна присутність» на тлі миттєвості сьогодення здатен забезпечити світу об'єктивну, а не «персонажну» наявність [24, с. 205].

¹⁰ З його наміром синтезувати земне й небесне засобами земного: побудувати «рай» на землі.

¹¹ Поза абсолютного Смыслу, адже «такою є ціна свободи (?!) – Ю. С.» [47].

¹² Пор. зафіксований Г. Маркузе «зсув теоретичного акценту з метафізичного “Що є..?”... у бік функціонального “Яким чином..?”...» [17, с. 199].

¹³ Пор.: «Відтепер питання щодо смислу наших індивідуальних чи колективних дій розв'язується у сфері майбутнього... навіть у повсякденному житті ми не полишаємо розробляти проекти» [47].

¹⁴ Пор. «проекування, програмування, розвідка, моніторинг, експертизу (точніше, консультування. – Ю. С.), авторський нагляд... управління та організацію» [21, с. 7].

4. Криза приватності, або тривіалізація особистого досвіду і безтямний мережевий «екстрим» креативного класу: ринково-майданний світ приватизованої публічності обивателів. Упродовж ХХ ст. світ проектували як принципово *свій*, умовний і домірний, світ кодифікованої приватності. Проте нині через демократичну «горизонтальність», «паратак西斯» (Адорно) ліберальних соціальних зв'язків, їхню функціональну амбівалентність та обернену в майбутнє стагну усередненість ситуація змінилася. Наслідками цієї кризи приватності є:

- 1) перетворення Світу Людини на постприродний (сурогатний) світ-фікцію;
- 2) глобальна битва за *нематеріальні ресурси*: вплив, інформацію, знання;
- 3) технічно забезпечене розширення досяжності Світу Людини через заміну приватної власності особистою ¹, матеріалістичної мотивації – пост-економічною ², а корпоративної «вертикалі» – мережевим партнерством [7];
- 4) перетворення приватного («домірного-мені») світу авторських смислів на *публічний* («домірний-нам») світ знеособлених смислів ³, тривіалізованих через розширення аудиторії за межі професіоналізму – до некваліфікованої більшості;
- 5) *примусовий пріоритет* «зовнішніх» (колективних) визначень;
- 6) *тоталітарна обмеженість* власної свободи рамками економічної, політико-правової, громадської й (поп-)культурної діяльності;
- 7) авторитетність класу *обивателів-націоналістів*, які творчо (креативно) усереднюють світ колективного досвіду життя до власних відчуттів / ерудицій;
- 8) креативний *«екстрим»* як суб'єктивний пошук граничних ситуацій самовизначення вже у самому буденному житті ⁴;
- 9) вплив креативного класу на громадську думку поза звичних політичних інститутів владарювання [46, с. 108] ⁵;
- 10) перетворення демократичних агор на *майдани-супермаркети* ⁶;

¹ Найперше – знанням (1) та електронним знаряддям для інтелектуальної праці (2) у побудованих на базах даних мережевих «класифікаційних суспільствах» [9, с. 50].

² Пор. лідерство і командну гру, професійне зростання, творчий розвиток і людські стосунки.

³ Замикання на приватній сфері «не містить... нічого приватного!.. воно є колективним, як ніколи» [47].

⁴ Через долучення до майбутнього як вічної молодості [45, с. 6] – у мові, моді і стилі.

⁵ Через заклинання ліберально-обивательської пастви магічним *«Розслабся!»*. «Ущільнення» державою символічних [46, с. 87] мереж і детривіалізація нею суспільного діалогу через поширення освіти – вагома підстава для конфлікту креативного класу з державою.

⁶ В їхніх онтологічних маркерах – гаслах *«Туну!»*, *«Как бы!»*, *«Відстій!»*, *«Круто!»* декодовано реальну оцінку (і ціну!) нинішньої «свободи» в її ігровій несправжності.

11) *«зірковість»* як естетизація (увиразнення) проектів креативного класу засобами масового управління життям (= реклама і ЗМІ).

5. Криза цілісності, або панування фрагментарного міжпредметного знання: прикладний світ корисного – як відповідного ринку знання й етично дозволеного зневіренням в абсолютних цінностях суспільством. Науково-експериментальне знання у ХХІ ст. дедалі більше перетворюється на Марксову «безпосередню виробничу силу» ⁷. Така актуалізація лише однієї з можливих форм знання й баналізація усєї сфери знання як такого надає останньому вигляду простої арифметичної суми. Наслідками цієї кризи цілісності є:

- 1) поява на ринку наукових досліджень *нових гравців* ⁸;
- 2) актуалізації проблеми *міграції* в аспекті «впливу умів»;
- 3) суттєве *розмивання кордонів* у полі самого дисциплінарного знання ⁹;
- 4) підміна *змістовного* дослідження знання функціональними техніками *риторичного* дослідження того, «як про це можна говорити» [42, с. 7] ¹⁰;
- 5) *втрата* сучасним «суспільством грамотних» основи професіоналізму – розподілу мовців за сферами дисциплінарного знання [25, с. 360–363] ¹¹;
- 6) *плюралізм істини* через відсторонення від абсолютної Істини світу, отже – зведення дисциплінарного знання до його механічної суми;
- 7) поява ринку *«продажного»* знання, який має координувати фрагментарне (*«розсіяне»* – у термінах Ф. Хайєка [10]) знання та його носіїв у цьому світі демократичних суспільних процесів і горизонтальних соціальних зв'язків;
- 8) народження публічних мережевих «суспільств знання» (Р. Лейн), де формується запит на «виробництво знань» ¹²;
- 9) гвалтування природи заради культури з одночасним перекиданням відповідальності за використання власних відкриттів на суспільство й державу;
- 10) актуалізація суспільством і державою проблем етики науки та біоетики, а також розроб-

⁷ Пор. «постіндустріальне суспільство» Д. Бела. Пор. також відповідні дані про валові внутрішні витрати на НДДКР у Всесвітній доповіді ЮНЕСКО щодо науки за 2010 р. [57, р. 3].

⁸ Передусім країн Східної Азії, а також держав БРІК.

⁹ Пор.: «...знання розподіляються на різні дисципліни, і більш чи менш строгий характер такого розподілу сьогодні ставиться під питання» [9, с. 63].

¹⁰ Пор.: «Все відбувається так, наче базових знань більше не існує...» [9, с. 63]. Див. проблему співвідношення «що-знання», «чому-знання», «як-знання» і «про що / почім-знання» у [42, с. 6].

¹¹ Пор. гостроту сучасної проблеми працевлаштування молоді саме за набутою спеціальністю.

¹² Як виробництво на продаж ідей і цілей *resp.* культури у світі «фрагментованого людства».

ка професійних етичних кодексів наукової діяльності;

- 11) перехід від «збереження» знання до «проекування майбутніх знань» у дослідницькому пошуку ¹ через планування експерименту, протоколи *etc.*;
- 12) орієнтація на зумовлений проектним завданням і кінцевою «потрібністю» на ринку праці, отже, «корисний» *resp.* «продажний» науковий результат;
- 13) перехід від фундаментального до *прикладного* знання, тривіалізованого в ансамблі *навичок і вмінь* під проводом певних *компетентностей* [42, с. 6] ².

6. Криза віри, або етика мінімальної згоди: зручний, конвенційно обґрунтований світ відносних цінностей (= особистісних смислів) і функціонально-професійного менеджменту. Умовний характер Світу Людини як публічного ринку ліберально-обивательських практик життя ³ вимагає свободи риторичних суперечок на тлі плюралізму (множинності) істини ⁴ й толерантного прийняття чинної картини світу зневіреним розумом. Наслідком кризи віри є поява таких механістичних регуляторів обивательської «свободи бути неправим / частково правим»:

- 1) морально-етичний *мінімалізм* ⁵;
- 2) *конвенціоналізм* відносних цінностей;
- 3) *функціональний* (= беззмістовно-знеособлений) *професіоналізм* управлінських рішень на підставі компетентнісного проектування майбутнього ⁶.

7. Криза правди, або статистично спроектована дійсність гнучких («мігрантних») конвенцій: самовільний світ мультимісних сервісів (послуг). Рівень прогнозики сучасного Світу Людини прямо пов'язаний з якістю його статистики. Остання забезпечує синтез *імовірності* ⁷ та *можливості* ⁸ на тлі ранжирування даних за ступенем важливості. Тож дійсність постає тут як увиразнена (= образна), або так чи інакше *зрозуміла*, дійсність, ускладнена принциповою «розмитістю» будь-якої «себе-межі» у неідентифікованому *resp.* глобалізованому Світі

¹ Пор.: «В галузі освіти й виховання ці зміни (на шляху до новітніх суспільств знання. – Ю. С.) сприяли переміщенню інтересу від “хранителів” до “пошукачів” знання...» [9, с. 23].

² Навіть у рамках «техноструктури» (Дж. К. Гелбрейт), де діють експерти і технічні фахівці [6].

³ Де навіть знання набуває ознак тривіалізованої користю публічності – як «знання для всіх».

⁴ Пор.: «...філософія не може вважати жодну істину остаточною» [20, с. 2].

⁵ Як «мінімальна основоположна згода щодо обов'язкових цінностей, невідмінних моральних норм і принципів» [56, пара. 13].

⁶ Для забезпечення дії мінімалістських норм у душі «тимчасової моралі» Декарта [4, с. 35].

⁷ Як смислу – в аспекті свого необов'язкового фактичного здійснення.

⁸ Як факту – в аспекті свого не обґрунтованого поза смислом змісту [15, с. 183–189; 45, с. 4].

Людини як Світі Культури ⁹. Звідси – криза правди, наслідками якої є:

- 1) принципова *варіантність* розуміння дійсності – як відображення варіантності нормальних розподілів незалежних випадкових величин та аналізу отриманих вибірок щодо тих чи тих параметричних сімей;
- 2) *ранжирування / імітування* варіантів розуміння дійсності, «процідженної» для потреб замовника через бази даних, формати, рейтинги / ренкінги *etc.*;
- 3) самостворюваність у думці ідентифікаційно «розмитого» Світу Людини ¹⁰ – як *самовільність* ¹¹ для нього будь-яких визначень узагалі;
- 4) обмеженість життєвого простору Світу Людини власними визначеннями;
- 5) онтологічна рівноцінність («мігрантність») будь-яких можливих визначень Світу Людини – як його *мультимісного (сервісного)* обґрунтування.

8. Криза свободи, або «корисна» історія vs свавільна історія: анархічно-ентропійний світ заблудлих в онтологічному сирітстві обивателів ¹². Історія є становленням (само)усвідомлюваного буття [12, с. 685], отже, свободи. Соціальна історія Світу Людини як невизначено-анархічно-самовільного світу мультимісних символічних сервісів (послуг) і «мігрантних» щодо майбутнього конвенцій сьогодення пародійно завершує традиційну вільну історію «останніх питань і відповідей» на тлі абсолютних цінностей. Наслідками цієї кризи свободи є перехід до:

- 1) редукованої історії «зручних інтерпретацій незручних тем»;
- 2) фрагментованої історії «квантованих стрибків самовільних альтернатив»;
- 3) суттєвого збільшення ентропії й, відповідно, соціальної анархії.

9. Криза щастя, або культура форматів, рейтингів і кар'єр: інтернаціональний сервісно-продажний світ поп-культурного успіху. Оскільки увиразнена дійсність Світу Людини – це статистично «розподілена» дійсність баз даних, форматів і рейтингів / ренкінгів, а культура є виразною міфологією людської особистості, де остання всюди натикається на себе, отже, прагне самоідентифікуватися [33, с. 78], така самоідентифікація постає як суцільне *форматування, рейтингування і ранжирування*. Тут щастя як повнота життя у світлі абсолютних

⁹ Де факти як «індуктивні узагальнення протоколів» дістають культурно-історичний вимір.

¹⁰ На кшталт «програмованого суспільства» А. Турена [46, с. 86].

¹¹ Справжню самовільність має лише Абсолют як мнимо щодо світу величина – вивернута углиб себе причина *resp.* справжня мета (ідеал) світу. Поза ним самовільності неконструктивні *самі по собі*.

¹² Пор. «суб'єкта» А. Турена, який із революціонера «став анархістом» [46, с. 8].

засад постає як *успіх* у системі соціальних переміщень¹.

Ця глобальна криза щастя перетворює Світ Людини на світ:

- 1) інтернаціонального й позаісторичного² плюралізму культурних проєктів;
- 2) трендових культурних послуг;
- 3) обивательської поп-культури,
- 4) авторизованих мереж³;
- 5) спроектованого щастя як позитивної визначеності щодо інших елементів класифікації [39, с. 180], власне – «успіху»⁴.

10. Криза розуміння, або плюралістично-продажна підцензурна свобода слова як інструмент глобального проєктного діалогу щодо майбутнього: технологічний світ інтенсивно-прискореної обивательської-тривіалізованої форматуно-етикетної комунікації. Комунікація як самовизначення для-іншого набуває нових ознак у сучасному Світі Людини з огляду на *однократність мовлення*⁵ на тлі принципової кінцевості людської особистості поза її трансцендентних засад⁶. Йдеться про різке підвищення *інтенсивності* [46, с. 97] спілкування за рахунок *технічних засобів* зв'язку, збереження, поширення та обробки інформації, а також небачене *прискорення* комунікаційних процесів, ґрунтоване на якісному преображенні інфраструктури в інтересах позначених *ніками* кіборгів-анонімів. Наслідками цієї очевидної кризи розуміння є:

- 1) *свобода слова* – як вільний розподіл права на мовлення;
- 2) *плюралізм* авторського мовлення;
- 3) ліберально-демократична *цензура* (= фільтрування інформації) – як спосіб захисту особи від сваволі автора;
- 4) глобальна (= транскордонна) *тривіалізація смислів* аж до непрофесійного *resp.* обивательського рівня;
- 5) перехід на «мігрантну» *lingva franca* як засіб міжетнічного спілкування у глобалізованому світі;
- 6) світська *діалогічність* і релятивістська *підміна теми*;
- 7) *форматно-етикетний* комунікативний менеджмент;

¹ Де народжуються / вмирають репутації окремих осіб і цілих культурних організацій [39, с. 133].

² Тобто некритичного – з боку обивателя-непрофесіонала.

³ Як спроби вберегтися від експансії «всіх форм колективної праці, суспільного життя і розваг», коли населення «перетворюється на один великий натовп бранців, упольованих не тоталітарним режимом, а вільнотами громадянського суспільства, чий засоби розваги й ушляхетнення... примушують Іншого поділяти їхні звуки, зовнішній вигляд і пахощі» [17, с. 320–321].

⁴ Досягнути успіху – правильно спроектувати / рейтингувати співвідношення всередині системи як своєрідної «параметричної сім'ї»: змінити стиль / ім'я / стаття / імідж / формат / кар'єру / державу *etc.*

⁵ Як необхідність вичерпати / композиційно завершити тему упродовж «тексту» людського життя.

⁶ Як і робили б її саме кінцево-безкінечною («за причетністю») особистістю.

- 8) приватизована в особистих е-зряддях інтелектуальної праці *публічність* «корисного» іміджмейкерства і зв'язків із громадськістю;
- 9) потенційно корупційна *послужливість* (= «блат») у клієнтських стосунках;
- 10) підміна реклами як окремого виду словесності *пропагандою*;
- 11) посилення *здогадності*, отже, розвиток відповідальних за прогностику видів змішаної словесності (масової комунікації), передусім – ЗМІ⁷ [45, с. 7].

11. Криза довіри, або кінець «холодної війни» як сучасної моделі миру: постконфліктний світ глобальної боротьби за невідоме майбутнє. У ХХ ст. Світ Людини комунікативно ствердився в культурі як особистісно визначений момент історії людства, тобто завершився принципово впізнаваним *resp.* дорівнюваним собі конвенційним суспільним миром [37, с. 220] попри будь-яке інтелектуальне «зведення рахунків», коли «не всім це подобається, проте всі все розуміють»⁸. Проте нині уже «ніхто нічого не розуміє – і ніхто не знає, що йому подобається та як про це говорити». Звідси – криза довіри, головним наслідком якої є перехід від «миру у конфліктах» до «миру через боротьбу»⁹.

Тут серйозний фактор ризику – сама принципова невизначеність сучасного світу, через яку звичні уявлення про «розклад сил» найближчим часом можуть суттєво змінитися. Поки ж нинішній крихкий мир тримається саме тим, що поставило його на «лінію вогню»: інерцією обивательського «Розслабся!».

Так виглядають наріжні ризики і виклики Світу Людини.

Насправді ж то є його природні внутрішні *кризи*. У них він постає як 1) світський- 2) атеїстичний, 3) самовільно- 4) анархічний, 5) зневірено- 6) сервільний, 7) глобалізовано- 8) мігрантський, або 9) інтернаціональний, 10) проєктно- 11) пошуковий, або 12) віртуальний, 13) прикладний, 14) зручно- 15) конвенційний, 16) ринково- 17) майданний, 18) плюралістично- 19) продажний, 20) підцензурний, 21) технологічний і 22) постконфліктний **СВІТ** налаштованих на 23) потенційно- 24) безкінечний, або 25) безглуздо- 26) безцільний 27) розвиток 28) безвідповідальних 29) мігрантів- 30) анонімів як 31) ліберальних 32) сиріт- 33) обивателів

⁷ Тож долучитися до ЗМІ – долучитися до майбутнього, до молодості (майбутнє є вічно молодим) й до самого часу (іншого часу у Світі Людини просто нема!), отже, взагалі – *з б у т и с я*.

⁸ Точний образ цієї моделі миру – так звана *холодна війна* другої половини ХХ ст.

⁹ Конфлікти точаться «через», «з приводу», «стосовно» чогось і завершуються угодою, майбутнє ж обернено до мети, тож вимагає *боротьби* «за щось» до самої перемоги [41, с. 76]. Тут сильні світові гравці гратимуть на «своєму» боці, а слабкі взагалі не матимуть права на власну гру.

у просторі 34) приватизованої 35) публічності, 36) корисних 37) мультимірних 38) послуг, 39) відносних 40) цінностей, 41) функціоналістського 42) менеджменту, 43) поп-культурного, або 44) «зіркового», 45) успіху, 46) інтенсивно-47) прискореного, 48) тривіалізовано- 49) мережевого, 50) форматно- 51) етикетного 52) діалогу й 53) боротьби за 54) невідоме 55) майбутнє. Або гранично – як універсальний світ 1) ліберальної 2) людської 3) особистості.

Саме цей світ нині вкрай небезпечно агонізує у нас на очах.

II. Світ освіти у світлі Світу Людини

Попередні міркування дають змогу визначити набір з одинадцяти «компетентностей вищого рівня» (за числом криз), необхідних упродовж життя для безпечного і стабільного існування у Світі Людини на початку ХХІ ст.

Ідеться про «знання щодо використання самого знання» [42, с. 6]¹, або прикладні «мистецтва» 1) *міграції* – як глобального переміщення «мобільності»; 2) *персонажності* – як механістичної «іміджевої» безвідповідальності; 3) *пошуку і проектування* – як функціональної віртуалізації світу в його завжди нових *resp.* юних образах; 4) *приватизованої публічності* – як ігрової креативності обивателів, власників індивідуальних засобів (ІТ-)виробництва інформації; 5) *мережевої міжпредметної взаємодії* – як засобу пошуку, виробництва і продажу корисного фрагментарного знання; 6) *невіри* – як підстави для морально-етичного мінімалізму і конвенціоналізму відносних (функціональних) цінностей; 7) *статистики* – як імітації символічної «дійсності послуг», або послужливої брехні; 8) *несвободи / анархії* – як способу історичного буття за умов «ентропії особистісності»; 9) *успішності* – як кар'єрного зростання заради щастя позитивного поп-культурного «форматування» і «позиціонування»; 10) *діалогу* – як етикетного анонімно-плюралістичного підмурку зручної (тривіалізованої) свободи слова; 11) *недовіри* – як підстави для боротьби за невідоме «майбутнє стосунків».

Наведений набір компетентностей чітко корелює із сучасним міжнародним порядком денним щодо освіти у Світі Людини, який прагне гарантувати 1) універсалістськи-2) неперервний, 3) ліберально- 4) атеїстичний, 5) рівноправно-6) демократичний, 7) багатофункціональний характер сучасної освіти, а також її 8) гуманістич-

ну, 9) полікультурну, 10) громадянську, 11) життєву й 12) професійну 13) спрямованість, що забезпечує 14) виховання в душі 15) культури миру.

У стратегічному сенсі цей міжнародний «план дій щодо освіти» орієнтовано на об'єднання базової освіти і «другої грамотності» (Ф. Майор) як «науки жити разом» [42, с. 4]. При цьому він сором'язливо ховає «за дужки» ту специфічну «картину світу», що покликала його до життя. Тож залишається актуальним ключове питання: «Якщо це “план виживання”, то заради чого нам виживати?».

Першою конструктивною відповіддю могла би бути спроба нагадати цьому «самовільному» світу про *поліваріантність* його ціннісної системи координат. Звідси – принципова можливість перебудови його освітньо-педагогічної парадигми [42]. З огляду на це для початку максимально відтінимо презентований вище список компетентностей шляхом урахування абсолютних цінностей, а не їхніх відносних сурогатів у Світі Людини. Здається, між цими двома полюсами й лежить сьогодні пошук збалансованих рішень у сфері освітньої політики.

Отже, йдеться про такі компетентнісні «зсуви» – без відмови від позитивних моментів іншої програми дій: 1) міграція ↔ самоідентифікація в єдиному особистісному просторі (батьківщина) – часі (рід); 2) світська персонажність ↔ субстанціалізація на тлі абсолютно-особистісної Міри будь-якої особистісності взагалі як реалізація невід'ємного права на справжність (= спасіння); 3) пошук і проектування ↔ відповідальне укорінення особистості в дійсності на тлі вічності як справжньої міри не лише астрономічного, але й особистісного часу; 4) приватизована публічність обивателів ↔ цензове укорінення особистості в житті на тлі чеснот, освіти й фаху як підстави для набуття права голосу; 5) мережева міжпредметна взаємодія ↔ знаттєве укорінення особистості на тлі розподілу наук за сферами буття з огляду на абсолютно-онтологічний вимір світу і принципову єдність знання; 6) невіра ↔ догматичне укорінення у вірі як досвідній підставі знання на тлі причетності до абсолютно-особистісних цінностей; 7) статистика ↔ синівське укорінення особистості в любові як передумові будь-якого менеджменту взагалі на тлі його абсолютно-особистісних засад; 8) несвобода / анархія ↔ вільне укорінення особистості в історії як здійсненні надії на зустріч із власною справжністю на тлі непорушності абсолютно-особистісних засад буття; 9) успішність ↔ благодатне укорінення особистості у щасті справжньої причетності до Абсолюту; 10) діалог ↔ комунікативне укорінення особистості в таїні абсолютно-особистісного спілкування на тлі відповідального (авторизова-

¹ Пор. відповідний «список *Равена*»: вміння проявляти ініціативу; брати на себе відповідальність; переконувати колег й аргументувати власну позицію; проявляти вольові зусилля при досяганні довготермінових цілей; правильно ставитися до складностей, проблем, незнання; працювати у команді; шукати / використовувати інформацію; публічно презентувати результати своєї роботи *etc.* [21, с. 7].

ного) монологу; 11) недовіра ↔ онтологічна довіра до світу, який об'єктивно тримається своїми позасвітовими засадами.

Це є програма переходу від умовно-універсального світу ліберальної людської особистості до безумовного світу абсолютно-особистісних цінностей, отже, повернення до історії. Чи не отримаємо ми на цьому шляху більше шансів для миру? З огляду на це питання придивімося до юнесківської ВП I – Освіта.

III. Освітні пріоритети ЮНЕСКО на 2012–2013 рр.

Пропоноване фінансування ВП I – Освіта становить 120 335 700 дол. США у рамках звичайного бюджету, або ≈ 17,6 % від загального бюджету Організації¹, і 117 548 500 дол. США позабюджетних коштів². Це робить освіту безумовним пріоритетом програмних зусиль ЮНЕСКО на секторальному рівні [22, т. I, с. ii]. Більше того, з вікон на Пляс де Фонтенуа освіта бачиться як «галузь, де було відзначено найбільший прогрес і де можливо досягнути ЦРТ (Цілей розвитку тисячоліття [23]. – Ю. С.) до 2015 р.» [22, т. I, с. i]. Глобальними ж пріоритетами Організації в порядку денному щодо освіти залишаються Африка і гендерна рівність [22, т. I, с. ii]: перша – в аспекті загальної «прописки» й параметризації у ліберальному Світі Людини на тлі звичної для нього кризи довіри, друга – в аспекті світськи-атеїстичної «персонажності» на тлі кризи органічності.

Обидва згадані пріоритети не лише дістали відображення у дворічних секторальних пріоритетах (ДСП) ВП I, конкретизованих у головних напрямках діяльності (ГНД)³, а й враховані у шести міжсекторальних платформах Організації: 1) сприяння культурі миру й ненасильства; 2) внесок ЮНЕСКО в пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них; 3) внесок ЮНЕСКО в боротьбу проти ВІЛ/СНІДу; 4) надання підтримки з боку ЮНЕСКО країнам, що перебувають у ситуації після конфліктів і лих; 5) внесок ЮНЕСКО в реалізацію Маврікійської стратегії щодо подальшого здійснення Програми дій із забезпечення сталого розвитку малих острівних держав, що розвиваються (МОСДР); 6) пріоритет – Африка і його реалізація ЮНЕСКО⁴.

Уже на рівні цих шести орієнтирів, прямо дотичних до криз довіри (платформи 1, 4, 6) і сучасності (платформи 2, 3, 5), впадає в око звич-

ний міждисциплінарний підхід. Вважається, що він уособлює системну орієнтованість Організації, тож має реалізуватися «й поза рамками цих міжсекторальних платформ» [22, т. I, с. iv]. Насправді ж, окрім очевидної бюджетної економії, тут, як видається, відображено *кризу цілісності*, коли розуміння проблеми «*по суті*» поступається місцем її «корисному» розв'язанню в інтересах ліберального Світу Людини.

З іншого боку, привертає увагу останній блок ключових – загальних для всіх ВП – елементів діяльності ЮНЕСКО в 2012–2013 рр. Ідеться про планові зусилля Організації щодо 1) урахування потреб найменш розвинених країн (реакція на кризи сучасності й довіри), 2) співробітництва Південь–Південь та Північ–Південь (← кризи сучасності й довіри), 3) молоді (← криза органічності), 4) сприяння правам людини (← криза органічності), 4) керування знаннями (← кризи цілісності й правди), 5) здійснення перспективних досліджень і прогностичного аналізу (← криза сучасності), 6) процесу реформування ООН (← кризи цілісності й довіри), 7) ширшого визнання науки, технології та комунікації наріжними параметрами сталого розвитку (← кризи сучасності, цілісності й розуміння), 8) включення компонентів природничих наук і комунікації до загального країнового програмування (← кризи цілісності й розуміння) [22, с. iv–v]. Реалізуючи таким чином п'ять основоположних функцій [49, с. 7]⁵, ЮНЕСКО у свій спосіб прагне відповісти на глобальні виклики сучасності, проте дипломатично уникає називати їх кризами.

Щодо власне ВП I, то вона є наступницею своєї «попередниці» 2010–2011 рр., орієнтуючись на ті самі чотири пріоритетні галузі: 1) політика і загальносекторальне планування; 2) поширення грамотності; 3) вчителі; 4) технічна й професійна освіта і навчання [11, т. II, с. 23]. Новими ж стратегічними підходами є:

- 1) покращання якості освіти через підвищення рівня викладання, навчання, адекватності й ефективності – у тому числі за рахунок просування ІКТ як механізму доступу до навчання⁶ (реакція на кризи цілісності, розуміння);
- 2) освіта в дусі цінностей, демократичної громадянськості, прав людини, терпимості й діалогу задля примирення та миру (← кризи віри, прихвильності, органічності, розуміння, довіри);
- 3) діяльність задля сприяння розширенню освіти для дівчат, не охоплених школою, і жінок – передусім неписьменних (← кризи цілісності, органічності);

¹ 685,7 млн доларів США.

² Пор. такий секторальний розподіл коштів: 61 314 200 млн фінансування в рамках звичайного бюджету для ВП II – Природничі науки; 30 567 600 млн: ВП III – Соціальні і гуманітарні науки; 54 999 300 млн: ВП IV – Культура; 33 759 300 млн: ВП V – Комунікація та інформація.

³ ДСП і ГНД є стрижневими елементами кожної ВП.

⁴ Для фінансування цих заходів зарезервовано 10 % програмних ресурсів усіх ВП.

⁵ 1. Лабораторія ідей. 2. Нормотворча установа. 3. Центр обміну інформацією. 4. Організація, що сприяє створенню потенціалу у державах-членах. 5. Каталізатор міжнародного співробітництва.

⁶ У взаємодії з ВП V – Комунікація та інформація.

Таблиця

ВП I – Освіта				
ДСПУ документи 36 С/5	ДСП 1: Ширше забезпечення справедливості, інклюзивності та якості освіти і навчання впродовж усього життя задля сталого розвитку, а також культури миру й ненасильства (реакція на кризи правди, органічності, щастя, цілісності, ідентичності, сучасності, довіри)			ДСП 2: Зміцнення глобальної провідної ролі в галузі освіти (← кризи ідентичності, цілісності й розуміння)
ГНД	ГНД 1: Прискорення прогресу в досяганні цілей ОДВ, особливо на країновому рівні, в тому числі з використанням ІКТ (← кризи цілісності й розуміння)	ГНД 2: Створення ефективних та інклюзивних систем освіти (← кризи органічності, щастя й цілісності)	ГНД 3: Підтримка мір реагування системи освіти на сучасні виклики щодо сталого розвитку, культури миру й ненасильства (← кризи цілісності, сучасності й довіри)	ГНД 4: Зміцнення провідної ролі щодо ОДВ за допомогою інформаційно-роз'яснювальної роботи, партнерських зв'язків і моніторингу (← кризи ідентичності, свободи, приватності, розуміння, сучасності)
Тематичні галузі очікуваних результатів	1. Розвиток потенціалу для загальносекторальної розробки політики й планування (← криза розуміння). 2. Поширення грамотності й навчання впродовж усього життя (← криза цілісності й ідентичності). 3. Вчителі (← криза цілісності). 4. Розвиток професійних навичок за допомогою ТПОП ¹ для світу праці (← криза ідентичності)	5. Виховання й освіти дітей молодшого віку (← кризи цілісності, органічності). 6. Початкова і середня освіта (← криза цілісності й органічності). 7. Вища освіта і наукові дослідження (← криза цілісності, органічності й сучасності)	8. Освіта задля сталого розвитку, зокрема в галузі зміни клімату (← кризи цілісності й сучасності). 9. ВІЛ/СНІД та освіта (← кризи органічності, сучасності, цілісності). 10. Освіта в дусі цінностей громадянськості, прав людини, терпимості й діалогу задля примирення і миру (← кризи віри, приватності, органічності, розуміння, довіри)	11. Координація, інформаційно-роз'яснювальна робота, партнерські зв'язки у сфері ОДВ (← кризи свободи, приватності, розуміння, цілісності). 12. Інформаційно-роз'яснювальна робота і партнерські зв'язки на глобальному рівні задля сприяння розвитку освіти для дівчат і жінок (← кризи свободи, приватності, розуміння, ідентичності, цілісності, органічності). 13. Моніторинг ОДВ і права на освіту (← кризи цілісності, сучасності, органічності, цілісності). 14. Спільне використання знань і прогнозування в освіті (← кризи ідентичності, цілісності, сучасності)

- 4) нарощування програми освіти з проблем зміни клімату в рамках 10-ліття освіти для сталого розвитку ООН (2005–2014 ← кризи цілісності, сучасності);
- 5) посилення уваги до вищої освіти через її важливість для інноваційної діяльності та формування міцніших суспільств й економік, а також проблеми зі вступом на цей рівень навчання (← криза цілісності);
- 6) формування Організацією глобальної платформи для обговорення освітніх інновацій та реформ з погляду майбутнього освіти (← криза сучасності);
- 7) надання нового імпульсу зусиллям щодо забезпечення освіти для всіх (ОДВ) через формування нових партнерських зв'язків (← кризи цілісності, приватності, розуміння) [11, т. II, с. 24].

Концептуальний фундамент ВП I становлять два ДСП і розподілені між ними чотири ГНД. Загалом структура програми виглядає так (див. таблицю) [11, т. II, с. 26–27].

Здавалося б, ВП I справляє враження глобального проекту освітньої політики зі шляхетними цілями й завданнями. Проте наведені у таблиці «кризові маркери» наразі змінюють «мову

дипломатії» на «мову криз». Тут і виявляється: ВП I працює «над» реальними проблемами освіти, відчуваючи й відображаючи їх, але не «прописуючи» у цілісній та онтологічно строгій (чесній) «картині світу», отже – пропонуючи рішення у дусі абстрактного гуманізму, слабосилої «педагогіки толерантності» чи застарілих науковистських підходів².

У результаті навіть ключова для освіти проблема цілісності знання та його дисциплінарної специфікації, без урахування якої не розв'язати ані проблеми фахової підготовки вчителів, ані питання їхньої педагогічної й методичної компетентності, ані загальної проблеми прийнятності освіти³, лишається недоторканою. З іншого боку, сама освіта, що забезпечує ідентифікацію особистості через знанням, дедалі більше орієнтується на зовнішній для неї ринок праці, де особистість визначається не по суті, а частково. Нарешті, надмірне акцентування права на розвиток, де особистість самоідентифікується через реалізацію *власних можливостей*, вимагає попередньо вже якось знати цю «власність», аби впізнати згадані можливості як «свої». Тут і постає

² Результатом є деонтологізація (= схематизація) загальної освітньої проблематики.

³ Тобто адекватності та якості її форм і змісту (в тому числі програм і методів навчання).

¹ ТПОП – технічна і професійна освіта та підготовка.

криза ідентичності, яка б'є у саме серце освіти – проблему знання і розуміння¹. Мабуть, саме так має стукати «попіл Клааса». Попіл, де відлунням живе стара правда про єдиний світ і цілісне знання.

Й останнє. На наших очах ХХ століття закінчується насправді – і це є кризове завершення ліберального Світу Людини. Чим обернеться для нас фінал – миром, війною? Це залежить і від шляху, яким піде завтрашня освіта.

Література

1. Барт Р. S/Z / Ролан Барт. – М. : Культура, Ad Marginem, 1994. – 303 с.
2. Загальна декларація прав людини. – К. : [Мінюст України], 1998. – 8 с.
3. Горкгаймер М. Критика інструментального розуму / Макс Горкгаймер. – К. : ППС-2002, 2006. – 282 с.
4. Гранична достовірність. Фундаменталізм у філософії // Філософія сьогодні. Розмови з У. Беком, Г.-Г. Гадамером, Ю. Габермасом та ін. – К. : Альтерпрес, 2003. – С. 26–40.
5. Декарт Р. Рассуждение о методе, чтобы верно направлять свой разум и отыскивать истину в науках / Рене Декарт // Сочинения в 2 т. – М. : Мысль, 1989. – Т. I. – С. 250–295.
6. Ефременко Д. В. Концепция общества знания как теория социальных трансформаций : достижения и проблемы [Электронный ресурс] / Д. В. Ефременко // Вопросы философии. – 2010. – № 1. – С. 49–62. – Режим доступа : vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=91&Itemid=52. – Заглавие с экрана.
7. Иноземцев В. Л. Трансформация производственных отношений постиндустриального общества [Электронный ресурс] / В. Л. Иноземцев // Современное постиндустриальное общество : природа, противоречия, перспективы. – 2000. – Режим доступа : lib.ru/ECONOMY/inozemcev.txt-with-big-pictures.html. – Заглавие с экрана.
8. Йонас Г. Етика відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Ганс Йонас. – К. : Лібра, 2001. – 400 с.
9. К обществам знания : Всемирный доклад ЮНЕСКО. – Париж : ЮНЕСКО, 2005. – 240 с.
10. Кондратьева Е. В. «Рассеянное знание» [Электронный ресурс] / Е. В. Кондратьева // Национальная инновационная система. – 2007. – Режим доступа : www.schumpeter.ru/article.php?id=6&book=concept. – Заглавие с экрана.
11. Крупная программа I – Образование : 01001-01604 // 36 С/5 : Проект Программы и бюджета 2012–2013 гг. – Т. II. – Париж : ЮНЕСКО, 2011. – С. 19–71.
12. Лосев А. Ф. Очерки античного символизма и мифологии / А. Ф. Лосев. – М. : Мысль, 1993. – 959 с.
13. Лосев А. Ф. История эстетических учений / А. Ф. Лосев // ФОРМА – СТИЛЬ – ВЫРАЖЕНИЕ. – М. : Мысль, 1995. – С. 321–404.
14. Лосев А. Ф. Диалектика мифа / А. Ф. Лосев. – М. : Мысль, 2001. – 558, [1] с.
15. Лосев А. Ф. Диалектические основы математики / А. Ф. Лосев // Хаос и структура ; сост. А. А. Тахо-Годи и В. П. Троицкого. – М. : Мысль, 1997. – С. 5–608.
16. Маркиз де Сад. Жюстина : Новая Жюстина, или Несчастливая судьба добродетели / Маркиз де Сад. – М. : НИК, 1994. – 640 с.
17. Маркузе Г. Одномерный человек / Герберт Маркузе. – М. : REFL-book, 1994. – 368 с.
18. Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах [Электронный ресурс] // United Nations : Treaty Series. – Vol. 993. – P. 34–43. – 1966. – Режим доступа : www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pastecon.shtml. – Заглавие с экрана.
19. Международный пакт о гражданских и политических правах [Электронный ресурс] // United Nations : Treaty Series. – Vol. 999. – P. 225–240. – 1966. – Режим доступа : www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pastpol.shtml. – Заглавие с экрана.
20. Парижская декларация по философии [Электронный ресурс] // Приложение II к Документу 171 EX/12. – С. 1–2. – 2005. – Режим доступа : unesdoc.unesco.org/images/0013/001386/138673r.pdf. – Заглавие с экрана.
21. Предисловие / Редколлегия // Метод проектов. Серия «Современные технологии университетского образования». – Минск : РИВШ БГУ, 2003. – С. 5–13.
22. Предисловие Генерального директора // 36 С/5 : Проекты резолюций 2012-2013 гг. – Т. I. – Париж : ЮНЕСКО, 2011. – С. i–x.
23. Приложение : Цели в области развития на пороге тысячелетия [Электронный ресурс] // План осуществления Декларации тысячелетия Организации Объединенных Наций : A/56/326. – С. 72–75. – 2001. – Режим доступа : daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/526/10/PDF/N0152610.pdf?OpenElement. – Заглавие с экрана.
24. Роберт Гроссетет. О знании Бога / Роберт Гроссетет // Сочинения ; пер. с лат. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – С. 204–207.
25. Рождественский Ю. В. Теория риторики / Ю. В. Рождественский. – М. : Добросвет, 1999. – 482 с.
26. Сватко Ю. И. Имя как Текст и Текст как Имя : лингвистические и лингвофилософские основания анализа : дисс. ... доктора филол. наук : спец. 10.02.01+10.02.19 / Ю. И. Сватко. – Краснодар, 1994. – 653 с.
27. Сватко Ю. И. «Європа+»: на шляху до культури миру (нове тисячоліття і його виклики) / Ю. І. Сватко // Україна – Європа : назустріч новому тисячоліттю (права людини, мир, демократія, толерантність, взаєморозуміння між народами). – К. : Stylos, 1999. – С. 4–20.
28. Сватко Ю. І. «Європа+»: на шляху до культури миру? (Слідами «невигідної чесноти») / Ю. І. Сватко // Europejskie modele tolerancji. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2001. – S. 117–133.
29. Сватко Ю. І. Європа Сада, або Об'явлення від «божественного маркіза» / Ю. І. Сватко // Наукові записки НАУКМА : Філософія та релігієзнавство. – 2001. – Т. 19. – С. 41–46.
30. Сватко Ю. І. Теофан Прокопович і європейське Відродження як окремі культурно-історичні типи / Ю. І. Сватко // Релігійно-філософська думка в Києво-Могилянській Академії. Європейський контекст : зб. пр. – К. : КМ Академія, 2002. – С. 175–212.
31. Сватко Ю. І. Освіта у Світі Людини і глобальні виклики часу (освітні стратегії ЮНЕСКО та національні пріоритети України) / Ю. І. Сватко // Наукові записки НАУКМА : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2005. – Т. 47. – С. 7–13.
32. Сватко Ю. І. Предмет філософії як інструмент аналізу історико-філософської доби / Ю. І. Сватко // Наукові записки НАУКМА : Філософія та релігієзнавство. – 2005. – Т. 37. – С. 9–14.
33. Сватко Ю. І. Європейський Світ Людини : його максими і конфлікти / Ю. І. Сватко // Конфліктологічна експертиза : теорія і методика. – К. : [Т-во конфліктологів України], 2006. – Вип. 5. – С. 74–81.
34. Сватко Ю. І. Значення освіти : на шляху до моніторингу та оцінки зобов'язань держави щодо виконання Міжнародного

¹ Див. ключові освітні проблеми Світу Людини в [42, с. 5–7].

- пакту про економічні, соціальні та культурні права / Ю. І. Сватко // Наукові записки НаУКМА : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2006. – Т. 59. – С. 3–8.
35. Сватко Ю. І. Типи інтелектуалів і культурно-історичні моделі інтелектуального життя (одна з можливих версій європейського досвіду осягання історії) / Ю. І. Сватко // Українські інтелектуали : погляд із сьогодення. – К. : Дельта, 2006. – С. 8–68.
 36. Сватко Ю. І. Філософ Теофан Прокопович як життєвий тип (культурно-історичне дослідження) / Ю. І. Сватко // Давньоруське лобомудріє : Тексти і контексти. – К. : КМ Академія, 2006. – С. 386–396.
 37. Сватко Ю. І. Вызовы и препятствия на пути к реализации культуры мира : смысловая аксиоматика Мира Человека и его риторические максимы / Ю. И. Сватко // Межкультурный и межрелигиозный диалог в целях устойчивого развития. – М. : Изд-во РАГС, 2008. – С. 218–223.
 38. Сватко Ю. І. Конфлікти в галузі державного мовлення і державного управління : риторичний вимір / Ю. І. Сватко // Конфліктологічна експертиза: теорія й методика. – 2008. – Вип. 6. – С. 71–85.
 39. Сватко Ю. І. Новочасна модель філософування в системі розумно-життєвих ідеалів європейського Модерну / Ю. І. Сватко // Могилянські історико-філософські студії : [зб. наук. пр.]. – К. : Вид. дім «Киево-Могилянська акад.», 2008. – С. 132–187.
 40. Сватко Ю. І. Перспективи філософської освіти в Україні в світлі стратегічних завдань ЮНЕСКО в галузі філософії [Електронний ресурс] / Ю. І. Сватко. – 2009. – Режим доступу : http://vo.kiev.ua/files/ukr/ varia_339_ua_phil_strat_edu.pdf. – Назва з екрана.
 41. Сватко Ю. І. Per aspera ad pacis, або Конфлікти в галузі державного мовлення і державного управління очима класичної риторики / Ю. І. Сватко // Філософія комунікації : Філософія. Психологія. Соціальна комунікація. – 2009. – № 1. – С. 76–89.
 42. Сватко Ю. І. Право на освіту в контексті глобальної кризи, «Цілей розвитку тисячоліття» і автономії університетів / Ю. І. Сватко // Наукові записки НаУКМА : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2009. – Т. 97. – С. 3–12.
 43. Сватко Ю. І. Вища освіта і ринок праці : міжнародний порядок денний і національні пріоритети України / Ю. І. Сватко // Наукові записки НаУКМА : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2010. – Т. 112. – С. 3–9.
 44. Сватко Ю. І. Миф о кредите, или Аналитика одной современной коммуникативной установки / Ю. И. Сватко // Філософія спілкування : Філософія. Психологія. Соціальна комунікація : Науково-практичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 111–132. – (До всесвітнього дня філософії).
 45. Сватко Ю. І. Віртуальність. Час. Мова / Ю. І. Сватко // Наукові записки НаУКМА : Філософія та релігієзнавство. – 2011. – Т. 115. – С. 3–7.
 46. Турен А. Возвращение человека действующего. Очерк социологии / Ален Турен. – М. : Научный мир, 1998. – 204 с.
 47. Ферри Л. Философ и политическое [Электронный ресурс] / Люк Ферри. – 2002. – Режим доступа : <http://magazines.russ.ru/nz/2002/22/fer.html>. – Заглавие с экрана.
 48. Хокинг С. Кратчайшая история времени / Стивен Хокинг, Леонард Млодинов. – СПб. : Амфора, ТИД Амфора, 2008. – 180 с.
 49. ЮНЕСКО: Среднесрочная стратегия на 2008–2013 гг. (34 С/4). – Париж : ЮНЕСКО, 2008. – 42 с.
 50. Эрлс М. Стадо. Как изменить массовое поведение, используя энергию подлинной человеческой природы / Марк Эрлс ; пер. с англ. – М. : Эксмо, 2008. – 432 с. – (В духе времени).
 51. Admisión de Palestina como miembro de la UNESCO [Electronic resource] / Resolución 76 aprobada por la Conferencia General en su 36ª reunión // Actas de la Conferencia General. – París. – 2012. – Vol. 1. – Режим доступа : <http://www.unesdoc.unesco.org/images/0021/002150/215084u.pdf>. – Назва з екрана.
 52. Svatko Yu. The case of the ‘Evasive Initial’ (Challenges and obstacles in the way of the culture of peace and human rights in the globalized World of Human) / Yuriy Svatko // UNESCO Chairs in Human Rights, Democracy, Peace and Tolerance, Bulletin 6/7 – 2004/05 / European University Center for Peace Studies (EPU). – Stadtschlaining, 2005. – Part II. – P. 320–327.
 53. Svatko Yu. A model of national policy analysis un the field of realization of the right to education / Yuriy Svatko (compl.). – Kyiv : Collect. of the International UNESCO Chait at the UKMA, 2006. – P. 3–21.
 54. Svatko Yu. The right to education : a ‘special responsibility’ of UNESCO / Yuriy Svatko // Bulletin of the UNITWIN Project. 8th–9th Issue. – Stadtschlaining, 2008. – № 8–9. – P. 65–70.
 55. Ferry L. Apprendre à vivre : Traité de philosophie à l’usage des jeunes générations / Luc Ferry. – Paris : Plon, 2006. – 302 p.
 56. In Search of Global Ethical Standards // InterAction Council. – Tokyo, 1996. – Para. 13.
 57. UNESCO Science Report-2010 // UNESCO Science Report-2010 : The Current Status of Science around the World : 2nd edition. – Paris : UNESCO, 2010. – 520 p.

Y. Svatko

PICTURE OF THE WORLD AND GLOBAL EDUCATION: A COMMENT TO THE UNESCO’S “MAJOR PROGRAMME I – EDUCATION” FOR 2012–2013

In the article, based on an analysis of the liberal Human World’s ontology and its crisis-related components, the contemporary transitional “picture of the world” is defined, along with the corresponding education model, foundations of an alternative education policy, in view of which an original evaluation of UNESCO’s educational priorities for 2012–2013 is given.

Keywords: UN, UNESCO, liberal, Human World, human personality, crisis, identity, gregariousness, globalized, migrant, organic, human rights, cyborg-man, mundane, game, irresponsibility, project, search-based, virtual, future, sustainable development, anthropic principle, image, environment-friendly, privacy, trivialization, networked, creative class, publicity, philistine, integrality, fragmented knowledge, interdisciplinary, applied, useful, knowledge market, societies of knowledge, competence, education, belief, ethics, conventional, convenient, value, functionalism, management, verity, statistics, self-will, services, freedom, history, anarchy, entropy, happiness, pop culture, success, venal, format, rating, ranking, fashion, career, understanding, pluralism, censorship, technological, freedom of speech, dialog, communication, trust, “cold war”, conflict, struggle.

Матеріал надійшов 7 травня 2012 р.